

tașarea e un loc comun care se verifică poate mai rar decît lașă impresia. Oricum, Horațiu Mălăele e un caz spectaculos de spirit conjugat cu pasiune, cu ardență, și nici un prilej nu poate fi mai bun pentru a relua o temă care nu capătă niciodată destulă atenție — consumul de sine al actorului în scenă. Acest consum, această expunere care face ca pentru actor momentul creației să nu se încheie odată cu repetițiile, ca spectacolul să nu fie întoldeaună și în întregime reproducerea mecanică a unei lecții în care esențial e să nu te bilbii și să nu te impiedici. Acest consum, care într-adevăr suspendă respirațiile în fața miracolului transfigurării, în contactul insuportabil cu trăirea acută, în urmărirea unei traectorii și așteptarea unui deznodămint pe

care nu te incumeji nici măcar să le presimți, pentru că nu stau scrise explicit în nici un text, în nici o partitură, sint de deasupra partiturii. Consum, într-un fel, îngrijorător, pentru că nu-i cunoaștem prețul.

Prudența, virtute destul de meschină, ezită să se hazardeze în a numi la vreme un mare actor și așteaptă să o facă în necrolog. Fără aspirații spre atare virtuți, o iau pe urmele modelului meu, în răspărul celor mai puțin contestate instituții, și arăt cu degetul ceea ce se vede cu ochiul liber, un mare actor în persoana lui Horațiu Mălăele, spiritual și emoționant, deținător incontestabil al unui șarm care cu vremea se va numi charisma.

Dan MICOLESCU

ARHIVELE TEATRULUI ROMÂNESC

Anul 1907 în geneza dramei „Vlaicu-Vodă”

După cinci ani de la premiera absolută din 1902, A. Davila, acum director general al teatrelor, se gîdea la reluarea dramei sale istorice **Vlaicu-Vodă**. În toată această vreme, a șlefuit versurile aripelor tirade și a nutrit o secretă nemulțumire gîndindu-se la finalul piesei. Nestăpînitul Mircea îl ucidea nu pe Vlaicu, așa cum intenționase, ci pe Gruie, sfetnicul de taină. Domnitorul îl osindea pe vinovat la ispășire și cortina cădea pe avîntatele vorbe care proslăveau tradiția.

Dar autorul gîdea la adîncul sens etic al dramei. Oricîtă liberă fantezie îi îngăduia drama romantică, era totuși vorba de viitorul mare voievod Mircea cel Bătrîn...

Și iată că, reluînd piesa fără C. Nottara în rolul titular, Davila, sub puternica impresie a evenimentelor, modifică finalul. Destui martori oculari au vorbit despre intervențiile autorului în text, la repetiții. Dar, cum arhivele nu-și silesc niciodată surprizele, avem astăzi în față un document revelator menit să fixeze, pentru istoria literară, împrejurarea în care a fost scris finalul capodoperei.

Final în care Vlaicu îi dă lui Mircea o înaltă lecție de păstorie voievodală.

Din arhiva actorului Aristide Demetriade, negalat interpret al lui Vlaicu, arhivă păstrată cu scumpătate de pictorița Tanti Demetriade-Ștefan, comunicăm fragmentele revelatoare ale insenînărilor purtînd titlul **Cum am jucat pe Vlaicu-Vodă de Al. A. Davila**, fragmente menite să elucideze felul în care scriitorul și-a încheiat pentru posteritate opera.

„În primăvara anului 1907, Al. Davila, care era și director general al teatrelor, îmi spune într-o zi: «Trebuie să reluăm pe **Vlaicu-Vodă**. Cum maestrul Nottara e în turneu prin țară, va trebui să-l joci dumneata, iar rolul dumitale, Mircea, va fi jucat de Dl. Tony Bulandra».

Aveam opt zile pînă la reprezentație, timp scurt, ce să fac?... Rolul mă atrăgea... Iau piesa și, cu craiuri și cafele negre, după ce veneam acasă, noaptea, de la teatru, mă fac stăpîn pe text; iar pentru caracterizarea rolului, am fost mult ajutat de preciziunea cu care autorul mi-a schițat sufletul lui Vlaicu.

În ziua reprezentației, pe cînd făceam ultima repetiție pe scenă, eram la actul al V-lea, apare în mijlocul nostru autorul și ne zice: «Copii, nu mai continuați, am făcut oarecari schimbări în finalul acestui act și va trebui să-l punem la punct». Schimbările erau făcute sub impresia răscoalelor țărănești care prefăcuseră țara într-o mare de foc de la Severin la Dorohoi. Nenorocirea care se abătuse peste biata Românie, autorului îi inspirase admirabila variantă finală, în care arată chinurile nesfîrșite prin care, de veacuri, a trecut sârmana noastră țară».

Mărturia este datată 8 noiembrie 1922.

I. N.